

Jánošík ereje, tettei és elfogása

Janovics a Felvidéken élt. Nagy szegénységben voltak. Legénysorban volt már Janovics, amikor beállt cselédnek egy gazdaasszonyhoz. Ez a gazdaasszony boszorkány volt. Egy alkalommal a gazdaasszony összegyűlt boszorkánytársaival. Janovics már feküdt a kemencén. Búbos kemencén feküdt, mert régen olyanok voltak. Úgy tett mintha aludna. Az egyik boszorkány azt mondta:

– Halljátok-e, a cseléd ébren van!

– Nem lehet az – mondja a gazdaasszony –, alszik az, csinálhatsz attól bármit, még a házat is felgyújthatod, ő is beleégne, akkor se ébredne fel.

Azt mondja egy másik:

– Tegyük próbát, hogy alszik-e, vagy ébren van! Itt van ez a parázs tűz, tegyük rá a púpjára. Ha alszik, nem sziszeg, de ha sziszeg, akkor ébren van.

Egy másik boszorkány meg azt mondja:

– Ha ezt a próbát szisszenés nélkül kiállja, csinálunk neki olyan gatyát, meg olyan gatyamadzogat hozzá, hogy az egész ország karhatalma sem fog vele bírni, de sem golyó, sem a fejsze nem fogja érni, nem fog neki ártani.

Akkor felvettek egy paraszat a tűzhelytől és rátették Janovics csupasz púpjára. De Janovics ébren volt, tudta, hogy mi történik. Meg sem szisszent, amikor a tüzet a púpjára tették. Elhamvadt a tűz a púpján anélkül, hogy Janovics felszisszent volna. Amikor ez megtörtént, rögtön hozzáfogtak a boszorkányok fonni, szőni, hogy még azon az éjszaka készen legyen a gatyá. Hajnalra készen is lett, a gatyamadzaggal együtt. Ráadták a gatyát Janovicsra. Adtak neki egy fejszét is.

Így telt el azután egy kis idő. Egyszer Janovics arra gondolt, hogy próbálkoznia kellene, hogy valóban igaz-e, amit ővele csináltak, meg amit mondtak, mert addig ő el nem hiszi. Azt mondja a gazdaasszonyának:

– No, gazdaasszonyom, én elmegyek haza.

– Minek? Látogatóba?

– Úgy.

Valóban hazament, hogy elbúcsúzzon a családjától, mielőtt próbára indul. Amikor hazaérkezett az apja éppen borotválkozott, mert szakállas volt, a haja meg leért a vállára, akárcsak az asszonyoknak.

– Édesapám hova készülsz?

– Megyek, fiam a vásárra. Eladtam a két nagy ökröt, most veszek helyébe kisebbet, meg valami ruhát a családnak, meg az adót is ki kell fizetni.

– Jó, majd én is elmegyek utánad.

Hát, úgy is volt. Az apja elindult. Valami erdőn kellett keresztül mennie. Gyalog ment, mert abban az időben vonat nem volt, csak szekeren meg gyalogosan jártak az emberek. Már jó messze lehetett az apja, amikor Janovics utána indult.

– Hová mégy, fiam? – szólta neki az anyja.

– Elmegyek apám után.

– Nem éred te már őt utól!

– Dehogynem! Még el is hagyom!

Utól is érte az apját az erdőben. Eleibe állt. De akkor az apja már nem ismert rá, úgy el volt változva.

– Pénzt vagy életet! – szólta az apjához.

Az apja nagyon megijedt az óriás termetű embertől, mert nem is volt nála semmi, amivel védekezni tudott volna.

– Hát hé, odaadom a pénzt, csak az életemet hagyj meg!

Oda is adta a pénzt a fiának, azután visszafordult, mert már nem volt mivel mennie a vásárba. A fiú, Janovics is megfordult, de őneki olyan tehetsége volt, hogy sokkal hamarabb hazaérkezett, mint az apja. Az ajtóban várta az apját.

– Mi van, édesapám?

– Nem megyek már én a vásárra, mert nincs mivel. Egy ember elémbé állt fejszével, azt mondta, hogy pénzt vagy életet. Hát a pénzt odaadtam, én meg visszafordultam, így az életem legalább megmaradt.

– No, akkor gyereünk együtt a vásárba, majd veszek én ökröt!

– Van-e pénzed, fiam?

– Van.

El is mentek a vásárra. Megvették a két ökröt, amit az apja kiválasztott. Janovics kifizette. Amikor hazamentek, az apjának odaadta a megmaradt pénzt.

– No, édesapám, én voltam az, aki fejszével eléd állt az erdőben. Ez volt az első próbálkozásom.

Akkor kezdet fogott az egész családdal, elbúcsúzott tőlük. Azt mondta, hogy már ő most addig megy, amíg őbelőle hírneves ember nem lesz.

Hát őbelőle, ugye, aztán betyár lett. Híres betyár lett. Meg van írva a könyvekben is, hogy milyen nagy ember volt. Még a király is pártfogolta. Abban az időben Magyarország királya háborúba készült. Janovics megüzente a királynak, hogy ha nem bántják, nem háborgatják sem őt, sem a csapatát, akkor elmegy segítségére a társaival együtt a háborúba. Akkor már Janovics

két vagy háromezer emberrel rendelkezett. Árva megyében éltek az erdőben, ott volt a tanyájuk, de jártak mindenfele. A papi birtokokban, a mágnások, grófok és bárók erdejében éltek. Vadat lőttek, de termeltek ők maguknak krumplit meg mindent, szántottak és vetettek, de úgy külön az erdőségben. Mindenütt segítették a szegényeket, azok is támogatták őket.

Halála éppen akkor következett be, amikor a magyar királynak ment volna a segítségére. Csellet tudták csak megölni, illetve elfogni. A szeretője árulta el. Volt Janovicsnak egy szeretője, egy kocsmárosnak a lánya. Ez a lány nagyon kíváncsi volt arra, hogy miben van Janovicsnak az ereje. Mert hiába próbálkoztak vele, a katonaságot is leverte. Hát, ugye Janovicsnak a gatyamadzagjában volt az ereje, ezt az erőt ő a boszorkányoktól kapta. A baltájának meg csak azt mondta: „Édes baltám, vágd ezeket, akik itt vannak előttem!” – és a balta levágta mind. Amikor a lánynak kivallotta ezt Janovics, azt mondta a lány neki, hogy csináltat ő annak a baltának olyan ládát, amiből nem jön ki. Csináltatott is, 12 soros vasládát. Akkor már ittas volt Janovics. Azt mondta neki a lány, hogy adja oda neki a baltát, hadd tegyék a vasládába, nehogy valaki ellopja. De akkor már üzent a lány az embereknek, hogy ha int, akkor rohanjanak be a kocsmába. Amikor a balta a vasládában volt, megtámadták Janovicsot. Hiába kiáltott Janovics: „Édes baltám, gyere már!” – a vasláda tizenkettedik során a balta foka nem tért ki sehogy sem, úgyhogy a balta a vasládában maradt. Janovics amerre csak ütött, dőltek az emberek, de a baltája nem tudott a segítségére lenni. Oldalról kiabálták: „Csak a gatyamadzagját vágjátok el, mert addig nem bírunk vele!” Valahogy azután hátulról elvágták a gatyamadzagját, mert ugye, sok lúd farkast győz, úgyhogy akkor Janovicsból azonnal kiszakadt az erő. Letiporták a földre, összekötözték és elvitték.

Janovics akkor arra kérte Árva meg Zala megyét, mert ott történt ez, hogy a királytól kérdezzék meg, hogy felakasszák-e, vagy nem? Jelentették is, de hát akkor még nem volt telefon, csak lovasküldönc ment a királyhoz, Budára. Mikorára a lovasküldönc visszaérkezett a jelentéssel, hogy nem szabad felakasztani, akkorára a két megyének a főparancsnokai Janovicsot felakasztatták. Ezért a király megadóztatta a két megyét. Talán '14-ig (1914) kellett fizetni a két megyének egy-egy véka aranyat, amiért felakasztatták Janovicsot. Mert akkor vesztette el a király azt a háborút, ami azután az országnak nagy hátránya volt.